

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előzetes helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; Két garas IX. gr. Széchenyi Istvánról; országgyűlési közlemény; főrendi ülés a kalendárium - változtatás és alsótáblai a büntető törv. könyv ügyében; Ferencz Károly cs. kir. f. h. g. három fiának utazása Közégek és Sümeg vidékén; budapesti jótékony nőegyesület; kisdedovó intézetek Magyarországon terjesztő egyesület; budapesti énekiskola; Zemplény megye: tisztújítási erevény; nyomozások a tisztviselői visszaélések ügyében; Szatmár megye: vitatkozások az aug. 29ki gyűlés érvényessége fölött. 'sa'.)

Amerika (az északamerikai követválasztások erevénye szabad párviadal.)

Spanyolország (Barcelona-ban a vérengzés még sem szűnt meg; Ofalia; a királyné beteg.)

Anglia (a királyné csakugyan Ostende-be vitelről; a híres Rebecka maga is fogságba került)

Franciaország (Lamartine népszerűsége bukó felben; Hugo Viktor gyászja; új hadi erő.)

Törökország (Oroszország új kívánata; egy örménynek vallás változtatás miatti kivégzetése.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Őcs. 's k. fels. a Szatmár-m. ben követválasztáskor történt kihágások megvizsgálására k. biztosul Luk a Sándor hontgyei főisp. helyettes 's a váltó feltörv. szék ülnökét, tyuskai Papp Antal fogalmazó gyakoronokot a m. k. udv. kanczél., pedig ugyanott számfelletti fogalmazóvá mélt. kegy. kinevezni.

Énekiskola A pestbuda hangszegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskolába f. e. sept. 10. a' ngos Sche dius Lajos kir. tanácsnok ur előlülése alatt jelen volt biztosság által folyó 1843/4ki esztendőre 50 ujnövendék vétetett föl, kik között 26 ifju, 24 leány. Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

A' kisdedovó intézeteket M. o. terjesztő egyesület központi választmánya kedves kötelességének ismeri a' n. ér. közöns. értesíteni az iránt, hogy az ekkorig Tolna mvsban létezett kisdedovó példány- 's képezőintézet Pestre áttétvén, itteni ideiglenes szállásán (Terézia városi királyutczában 1024. sz. alatti Müllerféle házban) még ez idei oct. elején meg fog nyitni. Mire egyelőre is minden szüle 's a' kisdedovás elméleti 's gyakorlati tanaiban részt venni ohajtott figyelmeket. Az intézet innépelyes megnyitása napjamajd külön hirdetésny által fog tudtul adni. A' választmány határozatából Stuller Fer. egyesületi titoknok.

Szives felhívás. A' buda-pesti nőegyesületek által őcs. kir. fűns. főghasszony közvetlen pártfogása alatt a' monarchia szerte létesített jótékony irányu sorsjáték vált oz hatlanul f. évi nov. 18kán eszközésbe fog vétetni, mely alkalommal ötven ezer bécsi bec sü ft ot érő, 's legdiszesb készületű ezüst eszközök nyerhetők. 1 pgő for. vagyis egy sorsjegyet igen jutányos árának letétele mellett a' nagylelkű közönségnek kellemes alkalom nyújtatik közre munkálni, jelesül a' budai sinylők intézetét újra fölépíttetni, a' pesti munka- 's gyámházakat, a' sinylők intézetét 's a' szegények tanodáját gyarapítani. A' részvevők e' szerint nemcsak az imént nevezett intézetek alapító tagjainak tekintendők, hanem még azonfelül értékes ezüst eszközöket nyerhetnek. Sorsvonásra nov. 18ka levén másíthatlanul kitűzve, az itteni sorsárson egész tizzelettel kérének, hogy azokért begyűlt 's begyűlendő pénz-összletet bezárólag f. é. oct. utóljaig Budán a' főhgi pénztárba letéttetni sziveskedjenek, az el nem kelt sorsjegyeket pedig berekesztőleg nov. 15keig beküldeni, mert ezen záridő lejártával az el nem adott sorsjegyek a' részesítendő intézetnek tulajdonává válnának. Kelt Budán 1843ki sept. 22. őcs. kir. fűns. elnöklele alatt tartott ülésből Külkely Henrik titoknok.

Két garas.

IX.

„Lehetetlen tervem létbehozása végett igazságos kulcsot kidolgozni, és ha lehetne, annyi költséggel járna az, hogy azon somma, melly tervem után kerekednék ki, az által olly nagy csorbát szenvedne, mikép tán annak fele sem maradna fen honinvesztitioi czélra, 's e' szerint igen is drágán volna megvásárolva az.“

Illy okoskodást hallék kevés nappal ezelőtt tervem ellen gördíttetni, 's pedig honunk nem legcsekélyebb kapacitása által. 'S miután ez a' legközönséges, de egy uttal a' legplausibilisb ellenvetés is, melly illy esetben mindenütt hozatott elő, 's ekkép nálunk is okvetlen és

ad nauseam fog hozatni elő, mert a' politikai kifejlésnek symptomái körülbelül mindenütt ha nem is egyenlők, legalább igen hasonlók; miután mondom ez a' legközönséges de egyszersmind legplausibilisb ellenvetés, szükséges a' dolgot egy kissé mélyebbről felvilágosítani.

Legelsőben is az állítatik: hogy lehetetlen tervem létbehozása végett igazságos kulcsot kidolgozni.

Erre következőt válaszolok: Mathematicai szabotossági igazságos kulcsot nem dolgozhatni ki tervem életbehozása végett, igaz; ámde kérdem, valami tehernek közös viselését illetőleg, ugyan hol és milly esetben lehetett a' repartitiora nézve illy tökélyű kulcsot felalálni? Mire, ha őszinték akarunk lenni, 's nem vágyunk hátulsó kapucskákön kisurranni, azt vagyunk kénytelenek felelni: „sehol.“

Mihez képest nem is arról van szó — mint egyáltalában bármely emberben soha nem lehet arról szó — valami egészen tökélyest kiállítani 's elérni; de valamint másban, szintugy a' telekdíji kérdés körül is, egyenesen csak abban pontosul össze az egész, hogy valljon nem lehet-e tervemet illetőleg, az igazsághoz annyira közelítő repartitioralis kulcsot, nagy nehezen ugyan, de még is kidolgozni, melly gyakorlatilag és életbölcséséggel elfogadható lehetne.

'S erre minden hosszas fejtegetés 's megmutatási vizsketeg és ügyügyködés helyett, egyszerűen csak azt vagyok bátor felelni: „Lehetett másutt, 's hol akarat volt, mindenütt: tehát lehet nálunk is, feltéve, hogy ez elkerülhetlenül szükséges, ha hazafiságunk nem szodagály, mélységünk nem szórzáshasogatás, statusbölcséségünk nem constitutionalis hypersthenia; szóval: ha nem vagyunk egyedül szinpadai és fényüzési hazafiak, de emberi hivatásunknak lelkesen megfelelni ügykezővén, férniül szomjazunk honunk felvirágzása után.“

E' tekintetben tehát, mert hiszen szinte minden civilisáltabb nemzetnek megvan már catasterje, nincs legkisebb nehézség is, ha t. i. van arra elégséges költség. És e' szerint a' felhozott ellenvetés első része nem közep valódi akadályt.

Már mi egy lehető legkötelestb cataster kidolgozására megkívántató költséget illeti, ez más kérdés; 's e' tekintetben, megvallom, lehető legnagyobb figyelmet érdemel az általam felhozott ellenvetés második része, hol t. i. az állítatik, hogy az illetén cataster kidolgozása annyi költséggel járna, mikép ennek eszközése tán azonosomán felét is megemésztené, melly tervem után kerekednék ki.

Ez nagy baj volna, mert aggasztó hátramaradásink közt, mikor kettőztetve kellene lépnünk elő, ne-hogy mindig leghátulsók maradjunk, mert más nemzetek sem vesztleglenek; illy állapotban mondom, nagy baj volna, ha a' tervem által kikerekedő somma felével lennének megvásárolni kénytelenek annak igazságos kivételését, 's e' szerint ugyszólván két lépést téve egy lépéssel ismét visszalöktenék. Illy haladás egyébiránt elkerülhető-e, nagy kérdés.

Miért kellene azonban épen ötven millió pengő forint, egy magyarországi cataster kidolgozására, azt nem tudom. Az eddigi subsidium 's illyféle kulcsok legalább nem teltek nálunk ennyibe; 's így meglehet, hogy e' tekintetben is, mint szinte annyi másban, az asthenicus bajbul a' hypersthenicusba átesvén, az eddigi, mondhatni, legtöbb helyütt falusi kovács more patrio készítette kulcsok helyett olly valami patent-féle kulcsot ki vánának sokan, vagy legalább „némmeliek“ készíteni, melly „remek-mű“ még sehol nem létezik, 's mint illyes természet szerint sokba telhetnék.

Tudakolám is ez okbul a' felhozott nehézséget előgördítő kapacitástul, hogy valljon milly adatok szerint hihető e' egy magyarországi cataster kidolgozását olly méregdrágának? Mire ő egészen naif azt válaszolá, hogy ő e' tárgy körül sem nem olvasott, sem nem gondolkodott volna ugyan sokat, de a' Pesti Hirlapban olvasá, hogy illyes legalább is ötven millió pengőbe kerülne.

Az én egybevetésem következtében, 's mennyire én ismerem más országok ebbeli munkálataikra fordított költségeit, 's képes is vagyok saját körülményink-

hez szabni azok alkalmazását, 's végre mennyire bír is már honunk számtalan olly munkálatokkal, mellyek igen elősegítnék egy lehető legkötelestb cataster kidolgozását, én meg nem foghatom, milly adatok szerint lehetett ötven millió pengő forintot illy műtételre szükségesnek találni. Miután azonban a' felhozott p. hirlapi czikk előttem nem ismeretes, nem is tudom, ki írta legyen azt, 's egyébiránt nincs ez ujságlap kezemenél, távol vagyok azt egyenesen mint levegőből kapottat elítélni akarni. Halljuk 's nézzük ennél fogva, milly alapokra van állítva a' megkívántató ötven millió. Mert ha valahonnan, bizonyosan a' p. hirlap részéről nem várhatunk felszineset vagy készakarva nehezítőt olly tárgy körül, mellyért más formákban ugyan, de azért egy végezzél felé még is, olly őszintén és olly fáradhatlanul küzdött.

Felette rosz eljárási modor, a' dolgok kivételét, életbehozását könnyebbnek gondolni, 's illyesnek hirdetni. 'S ugyanis, mert a' felszines általján véve nem arat sikert; 's aztán mert psychologicé véve a' kijátszott remény csüggedést okoz, midőn a' nem várt könnyebbség új lelkesedésre hevít. Napoleon — 's legyen szabad e' hasonlatossággal élnem — soha nem kisebbíté katonái előtt a' veszélyt. Hírkoszorú 's Franciaország dicősege után sovárogya, azt hitte ennél fogva ütökzet előestéjén a' lelkesb: „holnap végső napom, 's mintegy megedzve illy gondolatul, félni többé nem tudott; 's ki még is fenmaradt, csudálkozva jó szerencsésén, kivívta a' diadalt. Más vezérek ellenben így buzdítják hadaikat: „ne féljete jó fiúk, nem lesz bajotok, 's mosolyg ugyan eleinte illy megnyugtatóson a' nagyobb szám, 's igen jól esik neki; ámde ha sürűbben kezd hullni a' legénység, bizony a' legderekből is, mert a' végveszély eszméjével összebarátkozni nem volt ideje, megjed, 's ha szaladásnak nem iramlik, nagy csuda, mint-hogy, bárki mit mond is, egyedül a' minden alkalmi hős, ki állatóságának szellemileg parancsolni tud; ehez pedig, mert ez rövidebb hosszabb, de rendszerint mindig valami belső küzdés erevénye, egy kis idő kell.

Kövessük 's kerüljük e' példákat ujjáalakulási küzdelminkben; mert hiszen czélunk, vagy legalább az én czélom nem ideig órági megnyugtató, rövid örömgörjesztés 's honunkra nézve egy kis ephemer mécsnek meggyújtása. Valóban nem, hanem azon végeredvényhez sovárgok vinni, habár csak egy parányi mákszemnyit én is, hogy magyar vérem egykor, ha tán több nemzedék lelte után is, diszteljesen foglalja el helyét a' szellemileg kiesinosult nemzetek koszorujában.

Barátkozzunk meg ennél fogva minden nehézségekkel, mellyek utunkat okvetlen állni fogják 's néha meggyőzhetlen, áthághatlan alakokban, ha valóság-gal nagyok 's nemzetileg szólva: valódiilag szabadok kívánunk lenni. Sőt öregbitve gondoljuk e' nehézségeket inkább, mintsem azokat magunk előtt eltitkolnók; mert vajmi jól fog esni a' nem reméllett könnyebbség, 's minket ellenállhatlan lelkesedésre buzdítand; midőn a' nem várt nehézség, az előre fel nem tett akadály, könnyen halálos csüggedésbe sülyesztethné azon lelkesedést, mellytül most a' magyar közönség jobb része felhevülve van 's mellyel csudákat lehetne mivelni, melly azonban könnyen ismét ellankadhat, vagy nyavalyás irányt vehet; mert az, valljuk meg — és ez természetes 's egyedül volt halálos pangásunk következménye — még korántsem egészséges 's ekkép sokáigi fenállást ígérő lelkület, de teli van lobba lázba vajmi könnyen mehető vegyülettel.

Legyen ehhez képest a' p. hirlap szerkesztője szives, és tárja ki, hogy ugyan milly alapon nyugszik a' felhozott ötven millió pengő forintba kerülő cataster. Ám lássuk a' lepletlen nehézséget 's aztán szálljunk azzal szembe.

Addig is azonban, míg e' felszólalásomnak hazafni kötelességérzettel elibe fog jöni a' p. hirlap szerkesztője, mit loyaltásatul elvárok, addig is fel akarom tenni, hogy csakugyan ötven millióba kerülne olly kulcs kidolgozása, melly szerint némi igazsággal ki lehetne vetni a' két garas talajra állított telekdíjt. Ezt pedig annak megmutatása végett akarom tenni, hogy még ezen

lehető legsúlyosb esetet tekintve sem volna elégséges ok, tervemet visszautasítani. 'S ugyanis

1) mert oly szurok közti állapotbul, mint a' millyenben nemzetileg 's egyedileg mi vagyunk, alig hihető, ez bármily szomorú és aggasztó legyen is egyéb-iránt, hogy kivált eleinte, mielőtt tettelegi reformatiónak egy kissé jobban neki indultunk vala, lehető legjobb esetben is másképp volnánk képesek kibontakozni, mint két lépéssel elő 's egygyel ismét hátra. 'S

2) mert ha ötven millióba kerülne is egy tökéletesen kidolgozott cataster, minek eszközzésére minden esetre számos év kívántatnék, ez még se csorbítaná egész felével a' tervem alkalmazása által kikerekedő sommát; 's pedig, mert harmincz év leforgása alatt költvén el hazai investitiora a' száz millió tőkét — mit felakartunk tenni — nem száz millióról rendelkezhetnénk csak, de százhatvanhét 's félrül, ha f. i. gyümölcsözőleg lenne kezelve a' száz millió.

Hadd világosítsam ezt azonban közelebrül fel, ne-hogy félreértessem, magától értődik, lehető legáltal-ánosb vonásokban, mellyek itt csak úgy fognak figu-rálni, mint tervem vázlatrészei, 's mellyeket ekkép bármikép módosíthatni.

Tegyük fel, 's könnyebb tájékozhatás végett te-gyük fel, hogy bizonyos hollandi házakkal száz millió pengő forint kölcsönt contrahált a' magyar legislatio, 's öt millió évenkénti pontos fizetésről biztosítván a' fenérintett házakat, melly sommának $\frac{7}{10}$ része vagyis $3\frac{1}{2}$ millió kamatkint, $\frac{3}{10}$ része pedig vagyis $1\frac{1}{2}$ mil-lió törlesztéskint szolgálendő, átvette legyen a' nem-zet vagy inkább ennek megbízottja a' száz milliót, 's ezen sommával szerencsésen elérkezett vala Buda-pestre.

A' hollandi házakat illetőleg ezen lépés után a' ma-gyar nemzetnek nincs azokkal egyéb viszonya 's egyéb dolga, mint pontosan fizetnie a' teledíjakbul kikereke-dő öt milliót — 's ezt is csak harminczöt év lefolyta alatt, mint már előbbi cikkekemben érintve volt; mert $1\frac{1}{2}$ millióval el van törlesztve ennyi idő alatt száz millió.

Egészen más categoriába esik azonban azon finan-cialis működés, melly által Budapestre érkezett száz mil-lió volna kezelendő 's melly működést ennélfogva nem szabad összekeverni mind azon részleti eljárásokkal, mellyeket a' teledíj pontos behajtása 's Hollandiába szolgálattása tételenze fel. Ez is, az is más.

Az elsőről, mikép volna f. i. a' teledíj behaj-tandó, ezuttal hallgatok; okoskodó javaslatomat röviden egyedül annak felvilágosítására szoritván, valljon mikép volna a' száz millió kezelendő, hogy az har-mincz év leforgása alatt száz hatvanhétre nő n.

Feltéve, hogy minden három és három évben tar-tatandó országgyűlésnek legelső működése a' teledíj-ruli tanácskozás lenne, 1843ban félre tesz az erre ki-küldött bizottság vagy inkább pénztárban hagy tíz mil-liót, melly 1844, 5 és 6ban volna a' honba lehető leg-gyümölcsözőtöbben investialandó. A' kilenczven mil-liót pedig kiadja öt pentre; mi által három év leforgá-sa alatt $13\frac{1}{2}$ millió kamatot nyer, melly szintén a' há-rom első évi honinvestitiora volna fordítandó, úgy hogy azon somma, melly a' honba fektetnék, azaz, melly a' legelső három évben ennek felvirágzására fordítatnék, nem volna tulajdonképp tíz millió, de $23\frac{1}{2}$ millióra rug-na, mindazon gyümölcsözést ide nem számítván, melly az idealiter pénztárban hagyott tíz millió 's az első és második évi kilencz millió 'sat. utáni kamatnak kamat-jából kerekednék.

1847ben visszaveszen o' bizottság a' kilenczven-bül tíz milliót. Marad kamatra nyolczvan millió; és ek-kép ennek kamatjával, melly tizenkét millió, az 1847, 8 és 9ik évben ismét nem tíz millió fektetik a' hazába, de huszonkettő.

'S így tovább; míg harmincz év leforgása alatt ki van adva az egész, de mint a' szám mutatja, nem száz, hanem száz hatvanhét 's fél millió.

Ha tehát ötven millióba kerülne is egy igazságos cataster — mit azonban előbb be kellene bizonyítani — 's annak elkészítésére öt év elegendő volna is — mi a-lig hihető — és ez által kevesebbet gyümölcsözne a' száz millió, mert ötven milliót öt év alatt ki kellene adni: méltóztassék a' nyújas olvasó számítani, még ez eset-ben sem esőkkentené a' kiadás teledíjas sommát fe-lében, de még csak harmadában sem.

Miből az sül ki, mi már fentebb is kiviláglott, hogy még azon esetben, mellyhez képest ötven milliót kellene teledíjas tervem igazságos létrehozására elő-logezni, sem volna elégséges ok, azzal felhagyni 's ez által honunk felvirágzását megrövidíteni, 's e' szerint

annál kevesebbé volna illyest tenni szükséges, de csak szabad is, ha egy igazságos cataster kidolgozása nem telnék illy roppant sommába, sőt ha egy illyesnek ki-dolgozása tán nem is volna elkerülhetlenül szükséges. Mikrül azonban jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Országgyűlési közlemény.

A' sept. 18kai gyűlés folytatása a' m. fő-ráknél. A' julianum kalendarij eltoltsa és a' gregorianum iránt azt jegyzem meg, mond a' k. érsek, hogy midőn Csernovich Arsenius patriarchát Isó Leopold a' törökök ellen felszólította és az hiveivel Leopold sere-geihez csatlakozott, Leopold köv. ígéreteket tett neki.

„Promittimus vobis omnibus praedictis populis et pro-vinciis, nobis, qua regi Hungariae de jure subiectis et le-gitime subiectis, servata imprimis religionis suae eli-gendique vaivodae libertate, privilegiis et iuribus, exem-tionem ab omni onere publico et contributione, exceptis tamen antiquis et solitis ante omnem turcarum invasio-nem, regum et dominorum iuribus, sublato etiam in his omni abusu per dominium turcicum introducto, nisi in casu necessitatis bellorum, in quibus pro vestra propria salute ac defensione per modum gratuitae contributio-nis, pro posse necessaria subsidia concedatis, quibus copiae nostrae possint conservari, defendi provinciae, et onera belli sustineri, excusso autem jugo turcico omnia in formam stabilem et ordinem debitum pro futuro ad votum et satisfactionem vestram redigemus et cuilibet iuribus suis, libertate religionis, privilegiorum et immu-nitatum redditus, cunctis et singulis justitiam admini-strabimus, univ ersis, gratiae, clementiae, benignitatis et paternae nostrae protectionis documenta uberissima praebituri. Promittimus insuper donamus et concedimus omnibus et singulis liberam bonorum sive mobilium, sive immobilium quaecunq; turcis in confinibus suis ad emerint possessionem. „Midőn pedig azt hitte a' patriar-cha hogy Leopold kifejezései általánosak, nem érte be vele, hanem Diakovich Ézsaiás nevű püsp. küldöttséggel bocsátotta Leopoldhoz, 's arra kéréte a' fejedelmet, hogy többek között neki és hitsorsosinak a' régi kalendarij használatát engedné meg, mit Leopold ugyanazon év aug. 21kén kiadott újabb oklevelében megis engedett ezen szavakkal: „Ut lenitatem et dulcedinem imperii do-minatusque nostri in ipso limine sentiatis, petitionibus vestris pietate nobis connaturali annuentes benigne decrevimus: ut juxta ord: ecclesiae gr. r. rascianorum consuetudinem ad normam veteris Calendarii libere conservemini et prout hactenus ita et deinceps a nullis ecclesiasticis vel secularibus statibus ulla officiamini molestia, liceatque vobis, inter vos et propria facultate et natione et lingua rasciana constitu-ere archiepiscop., quum status ecclesiasticus et secularis habeat facultatem disponendi cum omnibus orient: gr. r. ecclesiis, eppos consecrandi, sacerdotibus in mo-nasteriis disponendi, templa, ubi opus fuerit, propria fa-cultate extruendi: verbo sicut hactenus gr. r. ecclesiis, et ejusdem professionis communitati praesse valeat, et propria autoritate ecclesiastica vigore privilegiorum a praedecessoribus nostris divis quondam Hung. regibus vobis concessorum, in tota Graecia, Rascia, Bulgaria, Dalmatia, Bosnia, Icnopolia et Hercegovina, nec non in Hungaria et Croatia, ubi de facto existunt et quatenus et quamdiu nobis universi et singuli fideles et devo-ti erunt, facultate disponendi gaudeat. Statibus porro ecclesiasticis velut archieppo et eppis, monachis, om-nisque generis sacerdotibus gr. r. in monasteriis, tem-plis maneat propria facultas disponendi, ita ut nemo in praedictis monasteriis templis et residentis vestris vio-lentiam exercere valeat, verum in decimis, contributio-nibus et quartiriis antiqua immunitate gaudeant. — Ezt megnyervén a' patriarcha nemcsak minden fegyver-fogható embereivel a' kir. sereghez csatlakozott, ha-nem a' kipusztított országba 40,000 családot is telepi-tett. Mindezeket megerősíték, 'sőt több engedélyt is adtak I-ő József, VI. Károly és ennek leánya M. The-rézia, ki a' julianum kalendarij használatának meg-engedését a' rescriptum declaratoriumban 1779. jul. 16kán ismételte 's megerősítette. Ez volt azon föltét, melly nélkül meg sem mozdult volna a' patriarcha és a' rácz nemzet helyéről, ha a' julianum kalendarijnak, mellyel a' nemzet szentjei egybeköttetésben vannak, to-vábbi használatáról kir. szóval nem biztosított volna. Ezekből mintegy önként foly, hogy miután a' kalendá-riom kérdése annyira egyházi életünkbe vágó 's a' pa-triarchának meg az egész g. n. e. népek a' fejedelmek-kel kötött szerződésén alapul: arról másutt az összes nép és keleti egyház nagy gyűlésén kívül, a' szerződés-

sek, a' sok áldozatba került jogok és kiváltságok es or-bitása nélkül szó sem lehet, legkevésbé pedig a' kikül-dendő orsz. választmányban. Ezek azok, miket a' t. KK. és RR. által kiküldendő választmány tárgyalásul kitű-zött kérdésekre kelle felelnem, mellyekből kiviláglík, hogy ügyeinket illetőleg orsz. választmányra szükség nincs, de nem is lehet, mint a' melly a' felség jogaira, a' nép 's egyszersmind sok áldozattal szerzett, törvényen és kir. okleveleken alapuló kiváltságira szerfelett sérel-mes. A' honnan ha es. kir. fenséged és a' nm. főrk ró-lunk és nemzetünkről — miként meg vagyunk győződ-ve, őszintén kívánnak gondoskodni, hathatós közbenjárásukat méltóztassanak oda irányozni, miszerint ő es. kir. fels. minélelőbb engedjen nekünk nemzeti gyűlést tartani, hol mind ezekről magunk tanácskozassunk, 's így törvény által állapítottassék meg, hogy a' legközelebbi 3 évben kisebb népgyűlés, minden 6ik évben egyházi-gyűlés (synodus) 's onnan 9 év elforgása után ismét nemzeti gyűlés tartassék, végül a' nm. m. kancelláriá-nál 's hitnacsnál, egy vagy több előadó, valahára fele-kezetünkből is neveztessek, mint szinte egyéb itélő- 's kormányzások nemcsak nyitva legyenek hitsorsosink el-ölt, hanem azoknál valóssággal is alkalmazassanak, hogy mi valahára hangosan kiálthassuk: a' törvény sz. igazság, mi is edes fiaí vagyunk a' hazának, a' haza nekünk nem mostohánk, hanem többi fiaival bennünket egyenlő szeretettel ápoló edes anyánk. Ezen előterjesztés nyomán, egy m. főispán 3 részre osztotta a' karloviczi érsek növéteit, 1) ugy-mond előadja azt érsek a' gör. nem egyesültek historiai érdemeit, 's ezekre vonatkozva neheztel, hogy felsőbb hivatalokra gör. n. egyesült vallásuk nem alkalmazák 2) kívánja, hogy egyházi dolgair iránt ne orsz. választ-mány, hanem nemzeti zsinat intézkedjék 3) ohajja hogy a' julianum kalendarij használatában a' g. n. e. feleke-zet ne háborgattassék. Mi az első illeti, t. i. a' g. n. e. hisztoriai érdemeit, tagadhatlan, mikép a' g. n. egye-sültek szép szolgálatot tettek a' hazának, midőn a' tö-rökök kiűzetésében segítkezeket nyújtván a' vitézsé-gükről maig is bizonyosságot tevő zentai útközetben em-berkedtek, azután pedig kipusztult országunkat 40 ezer családdal szaporították; 's én ohajtanám ősi érdemeik méltánylásából is, hogy közülök főbb hivatalokra (többen alkalmaztassanak, de épen ezen ohajjtásom más alkalmommal sikerülhetése tekintetéből nem akarom a' szö-nyegen forgó tárgygyal a' g. n. egyesültek hivatalos al-kalmazásának sürgetését kapcsolatba tenni. Mert a' je-len tárgyra nézve, a' két tábla között az egység egy hamar nem eszközölthetvén, a' vele kapcsolt ügynek sem lehet kívánt sikerét reményleni. A' nemzeti zsinatra nézve abban üzspontosul véleményem, hogy miután o' jogot a' g. n. egyesültek hazánkba településök alkalmá-val magoknak nemcsak kikötötték, hanem fejedelmi ok-és kiváltság-levelekkel biztosították is, tiszteletben kell nekünk e' jogot tartani, mert a' g. n. egyesültek telje-sítik azt, mit hazánkba telepedvén magokra válloltak, nekünk is viszont kötelességünk azt teljesíteni, mit ők a' velök kötött szerződésnél fogva igényelhetnek. Igaz, hogy itt nálunk is mint a' KK. és RR. táblájánál keve-sen találkoznak g. n. e. hitűek, de ennek nem annyira a' kormány mint egyéb körülmények okai, mellyek egy részben magoknak a' g. n. egyesülteknek tulajdonítan-dók, más részben azon mindennapi jelenetnek, misze-rint mi folyvást egyenlőségről, viszonyosságról 's ke-resztyéni türelemről declamálunk, gyakorlati életünk azonban kigunyolja declamatiónkat, mert ha egyéb okunk nincs egymás üldözésére, a' sz. vallás ürügye alatt üzzük és zaklatjuk egymást. Egyébiránt azon véleményében karloviczi érsek ő mgának nem osztozom, miszerint min-den 3ik évben kisebb népgyűlés, minden 6ikban egy-házigyűlés (synodus) 's minden 9ikben nemzeti nagy gyűlés tartassék. Mert illy átalakulási korszakban gyak-ran fordulhatnak elő rögtön intézkedést kívánó dolgok, a' gyűlések tartásának ideje iránt oda szeretném tehát módosítani az érseki javaslatot, hogy a' g. n. egyesültek ő fels. teendő feljelentés ntán mind annyiszor tarthat-nának gyűlést, valahányszor azt az érsek püspök-tár-saival 's a' világiakkal szükségesnek látnák. Julianum kalendarij helyett a' gregorianumnak elfogadtatása ta-gadhatlanul egységhez közelitene a' külön felekezeteket, de miután a' gör. n. egyesültek vallásos buzgósággal ra-gaszkodnak a' julianum kalendarijhoz, 'sőt annak használatását fejedelmi oklevelekben is kikötötték ma-goknak, — legyenek vele boldogok, 's mi ne háborgas-suk őket, mert már is olly tüvel hegygyel állunk egymás ellenében, hogy Isten a' megmondhatója, mikor igazo-dunk el. Küzdenek a' kir. városok a' vmegyékkel, a' megyék ismét saját kebelüket dulják; horvát daczol a'

magyarral, a' generalis synodus az orsz. választmány-nyal, általában mindenfelé harc és háboru's a' t. Miért kezdenék tehát új harcot a' kalendarium használata felett, miután a' Julianum használatában még az unitusok is meghagyattak. Én azt gondolom, hogy ez-uttal a' g. n. egyesültek hivatalra alkalmazásaért felírni nem czélszerű, a' g. n. egyesültek vallásos ügyeinek elintézésére orsz. választmány kinevezetése nem szükséges 's kedélyeket ingerlő kalendariumpert kezdeni nem tanácsos. Ha erősek akarunk lenni, legyünk igazságosak! Végül miután a' g. n. e. gyűlés tartása költ-ségit a' kir. kincstár oly móddal szokta előlegezni, hogy aztán a' hitsorsokra kivetésnél fogva térítetik meg az előlegezés. Az illy pótléktartozást, több megye mint törvényben nem alapulót, nem akarja beszédelni, erre nézve tehát jó lenne a' törvényhozásnak czélszerűen intézkedni. Nem járulhatok, szól egy főispán gr. orsz. választmány-kinevezetéshez, mert a' rescriptum declaratorium jelöli ki az utat, mellyen a' g. n. egy. vallásuk ügyeiket intézhetik, hanem kívánám, hogy ő fels. nemzeti conventtartásra kéressék meg. Egy m. püspök azért nem pártolja az orsz. választmány kinevezését, mert akkor azt tennők fel, hogy a' g. n. e. parochiákat, iskolákat, kolostorokat, 's pénzeiket maguk nem tudják vagy nem akarják rendben tartani, ezt pedig föltenni mindenesetre sérelmes. Azonban azt sem szabad feledni, mikép a' parochiákat, iskolákat 's kolostorokat illető pénzek's magányos alapítványok rendeltetésükhöz mérve saját jogukká váltak, miszerint van ugyan joga a' törv. hozásnak aziránt intézkedni, hogy illy alapítványok a' kitűzött célra használtassanak, de azok belső rendeltetésibe nem avakozhatik. Engedjünk minden val-lásfelekezetet a' maga körében szabadon működni, ez sürgtetett a' protestánsokra nézve, ennyit a' g. n. e. is követelhetnek, hogy a' protestánsoknál korlátozottabb állapotba ne tétessenek. Ő fels. nek a' g. n. e. egy. ra az 1791: 27. t. cz. ben legfőbb befolyási jog engedtetik, e' kir. jog orsz. választmány-kinevezés által kérdésbe vonatik, mert nem megnyugtató a' KK. és Rk. azon felele-te, hogy a' nevezendő választmány csupán adatok szer-zéséreszorikozik, minthogy az is nyilván ki van az ü-zenetben jelentve, miszerint ezen adatok orsz. gyűlés e-lé terjesztessenek, már pedig nagy különbség van a' fe-jedelem törvényhozási és azonkívül gyakorolni szokott jogai közt. Én tehát orsz. választmány-kinevezés mel-lelt nem szavazhatok, hanem ő fels. kívánám a' végett megkérni, hogy a' fenforgó tárgyak iránt fejdemi jogá-nál fogva intézkedni méltóztassék. Egy m. gr. köv. ben adá elő g. n. egyesültek iránt véleményét: a' g. n. egye-sültek hivatalra nem alkalmazás miatt nem épen jogosan panaszkodnak, mert a' nemesi osztályba léptetés nyitva áll előttük, főbb hivatalnokok pedig a' nemesek közül választatnak, úgy hogy ha a' gör. nem egyes. hivatalra kellőleg kimivelendik magukat, méltóztetni hitvallásuk miatt nem fognak; megyéknél szinte nyitva a' gör. n. e. előtt is az ut's csak rajtok áll hogy nemzeti intézvényink 's nyelviünkhez ragaszkodás által rokon érzelmel ger-jesztvén magok iránt, megyei tisztékké, sőt képvisel-ökké is választassanak. Mi a' gyűléstartást illeti, a' g. n. egyesültek egyházi dolgaiban, ez iránt ő fels. megké-rendő. Ebbe a' törvényhozás nem avakozhatik, ezt te-gye ő fels. 'S nekem e' részben nincs kifogásom, csak azt szeretném, hogy a' gör. nem egyes. gyűlése ne nevez-tetnék nemzetinek, mert még velők is úgy találánák járni mint a' horvátokkal, hiszen külön nemzeti gyűlésnek Magyarországhban sem törvényes sem jogalapja nincs. Gondolom, hogy a' g. n. egyes. illyen egyházi gyűlése azért neveztetik nemzetinek, mert a' clerus, katonaság és világiak által a' g. n. egyesültek egész testülete képviseltetik; de azért e' nevezet még sem helyes, miután a' g. n. egyesültek közt az oláhok száma a' ráczokét jó-val haladja, mert midőn a' ráczok csak 26 fezen van-nak, az oláhok egy milliónál többre mennek 's így a' többségen méltatlanság követtetik el, midőn a' közös egyh. gyűl. a' kisebbségről neveztetik, az oláhokat pedig polg. érdekünkben is áll magunkhoz édesgetni, miután Erdélyt, mellynek hazánkkal egyesülése oly igen kívá-natos, sok g. n. e. hitű oláh lakja, kik bizonyosan nem igen gyönyörködnek abban, ha egyházi jogaikban bármi ürügy 's név alatt megszorítottatnak. A' g. n. egyesült püs-pökök résziről az mondatott, mikép ő k vallásos szertar-tásaikat ő fsége intézvényeinek alárendelik; ugy nekünk a' Julianum kalendarium iránt egyenesen ő felségéhez kellene járulnunk, de miután a' g. n. nem egyesülteknek a' Julianum kalendarium használatában megtartása kir. oklevelekben ígertett, fides publica ellen volna ő fel-ségét arra kérni, hogy az adott szót ígertet szegje meg. Minthogy mégis a' gregor. kalendarium bevétele a' g. n.

egyesülteket hozzánk közelitné 's az egyesülést egy lé-péssel előmozdítaná, azonban maguknak a' g. n. egye-sülteknek is érdekében állna szentjeik tiszteletére ak-kor ülni unnepet, mikor annak az astronomia szabályai szerint épen ideje van: minden további késedelem nél-kül megkérhetnök ő felségét, hogy miut a' g. n. egyes. feje legközelebb tartandó egyházi gyűlésökben kijelen-teni méltóztassék, mikép a' gregor. kalendarium bevé-telét mind az egész haza, mind a' g. n. egyes. érdeke egyaránt kívánja, ennek hihető az lesz eredménye, hogy a' g. n. egyesültek jól megfontolván a' dolgot, a' Julianum kalendarium használatától önként elállnak. Mi a' gör. n. egyes. egyházi ügyeiben orsz. választmány-kiküldést il-leti, ez a' törvényhozás köréhez nem tartozik; ha ezt egy vallásfelekezetre nézve tesszük, ma holnap követ-kezhetnék a' másik vallásfelekezet egyházi dolgaiba a-vatkozásunk. Történetek még e' tárgyban rövid nyilat-kozatok, többek közt egy főispán helyettes azt jegyzé meg, mikép a' görög nem egyesültek ügye fi-gyelmet igényel, miután maga karloviczi érsek ő méltósága is elismerte, hogy dolgaik nem a' legjobb ren-dben vannak. Egyébiránt szóló nem tart attól, mintha t. i. az illy önállású és jogu hitfelekezetek statum in statu a-lakitnának, sőt az illy felekezeteket legszentebb érdek-nél fogva véli a' státussal egybeoladni. Az illy hitfele-kezeteket tehát életerejükben fentartani a' közállomány java hozza magával. A' g. n. egyesülteknél az érsekvá-lasztásnál a' katonaság tagadhatlanul tulnyomó, de mind ez mind a' Julianum kalendarium iránt nemzeti convent-jökben magok intézkehetnek. Másfelől az erdélyi g. n. egyesültekre vonatkozólag az mondatott, mikép ő k a' magyarországi g. n. egyesültek nemzeti conventjére be-folyással nincsenek, ha kivesszük azon 30 zarándi egy-házat, mellyek az aradiak által képviseltetnek; egyé-biránt megjegyzé szóló, miszerint az erdélyi g. n. egye-sültek sorsa sokkal sanyarubb, mint a' magyarországiaké. Egy nm. országzászlós azon esetre, ha a' nevelési ala-pítvány-kezelés megvizsgálására választmány kívántat-nék, annak tagjaivá g. n. egyes. vallásukat kívánna ne-veztetni, ő felségét pedig csakugyan megkérendőnek, hogy az érseki jelentésre a' g. n. egyes. egyházi dolgain-k rendbehozása végett gyűlést tartatni méltóztatnék. Végre elnökileg kimondatott, mikép a' t. KK. és Rk orsz. választmányi javaslatának mellőztével, a' g. n. egyes. dolgai elintézése végett gyűléstartásra ő fels. egész tisz-telettel kéressék meg. Fölvétetett továbbá a' g. n. egyes. 's egyéb vallásokon levők közti vegyes házasságokról 's az illy házasságokból eredő váló perekről szóló törv. ja-vaslata a' t. KK. nek és Rk. nek. 1ső pontja szerint a' v. házasságok mindenkor azon egyházban 's lelkipásztor által adandók össze, mellyhez a' völegény tartozik. E' pontra nézve különösen a' törv. javaslat címét illetőleg ezen kifejezés helyett „egyéb vallásokon levők“ né-mellyek azt kívánták tétetni, evang. valláson levők, mert úgy mondanak, könnyen oda találán valaki magyarázní, mikép az egyéb vallásokon levők közt a' catholicusok is értetnek, pedig ezeknek vallás elvei ellen a' törvényho-zás nem rendelkezhetik. Mire megjegyztetett, hogy miu-tán az 1840. maj. 7én tartott orsz. ülésből felterjesz-tetett törv. javaslat 4dik pontjában nyilván kimondatik „hogy a' vegy. házasságra lépni kívánók ezután minden-kor a' völegény vallásán levő lelkipásztor által adassan-ak össze;“ bár ha a' r. kath. clerus ezen törv. javaslat iránt ellenvéleményben volt, a' törv. hozásnak megkez-dett nyomán kell járni, ezokért a' Rk. törv. javaslatának I. p. megállapított. 2. pontja így szól: a' váló pert azon sz. szék (consistorium) vagy ideiglen azon bíróság fogja itélni, melly alá egyházi ügyeiben a' völegény tar-tozik, itélethozásában pedig mindenik házastársra néz-ve a' házastársaknak különböző vallásbeli szabályit kü-lönösen veendi sinórmértékül. Itt három eset különböz-tetett meg, midőn t. i. a) r. kath. és gör. n. egyesült lép-nek vegyes házasságra, b) midőn evang. férfi gör. n. egyesült nőt vesz feleségül, c) 's midőn gör. n. egyesült férfit evang. nővel házassodik össze. A' r. kath. 's görög n. egyesültek közti vegyes házasságból eredő válóperre nézve az mondatott, hogy melly bíróság a' r. catholicu-soknak evangelicusokkal kötött vegyes házasságából e-redő válóperekre nézve az 1791: 26. t. cz. értelmében a' KK. és Rk hozzájárulásával a' m. főRk. által újra fen is megállapítottat, ugyan az fog itélni a' görög n. egyesült. és r. catholicusok közti váló perekben is, annyival in-kább mert a' házasságot a' g. n. egyesültek szinte szakra-mentomnak tartják. A' két utóbbi esetet illetőleg pedig magoknak a' g. n. egyesülteknek sem levén az ellen sem-mi kifogások, hogy a' válópert azon consistorium, vagy azon ideigleni bíróság itélje, melly alá egyházi ügyeiben a' völegény tartozik, a' KK. és Rk javaslata elfogadta-

tott, ugy azonban, hogy a' javasolt pont 2ik része, mi-szerint a' bíróság itélethozásában mindenik félre nézve a' házastársak különböző vallásbeli szabályit sinórmér-tékül venni, köteleztetik, mint a' birói meggyőződést 's eljárást erőszakoltató végkép kihagyatni határozatott. A' törv. javaslat 3ik pontja, mellyben az mondatik, hogy a' házastársaknak asztaltól 's ágytól örökre történe-n-dő elválasztatásuk esetében az evang. részre nézve a' kötés is felbontassék 's az illetén evang. félnek szabad-ságában álljon új házassági szövetségre lépni, mint e-gészen fölösleges, mellőztetni rendeltetett, mert magok a' g. n. e. püspökök is ugy nyilatkoztván, mikép vallás-elvök szerint a' vegy. házasság nem is házasság, ebből az következtetett, hogy habár házasságtörés esotén ki-vül a' g. n. egyesülteknél a' házasság soha fel nem bont-ható is, mindazáltal a' vegy. házasság birói felbontatá-sa után, az illető házaselek még a' g. n. egyesült szent-egyház tanítása szerint is, mint olyanok, kik nem is valóságos házasságban éltek, új házasságra léphetnek. A' törv. javaslat 4ik sa így hangzik: „a' felebbvitel vala-melly idegen, Magyarországon kívüli bírósághoz a' g. n. egy. egyházi itélőszéktől semmi esetben meg nem en-gedtetik.“ Erre karloviczi érsek ő mga előterjesztvén, hogy miután a' magyarországi görög n. egyesültek, kik-nek patriarchalis fejük a' karloviczi érsek, eddigelő minden idegen világi vagy egyházi hatalom befolyásától menten állottak, 's az ajánlott 4ik §. törvénybe iktatá-sával rájuk minden igaz ok nélkül némi gyanú háruhána, esedezett nádor ő cs. kir. fenségének 's a' nmgú főRk. nek, hogy a' kérdéses 4ik §. törvénybe neiktattassék, minek következtében a' t. KK. és Rk is attól elállásra fel fognak szólíttatni. —

Sept. 20kán XLVIII. orsz. ülés a' KK. és RR. nél tárgya: börtönköltés 3ik üzenete a' KK. és RR. nek a' m. főRk. kez; sept. 21én LIX. ker. ülés, tárgya: 2ik üzenet a' Pesten építendő orsz. ház tárgyában; bányásztorvény indítványozás, több rendbeli kérelmek fölvétele, a' te-endők sora iránti viták, a' részek orsz. gyűlésre meghi-vatása végett új felírás. Sept. 22én LX. ker. ülés, tárgya: katonai élelmezés és szállásolás. Sept. 23kán LXI. ker. ülés, tárgya: katonai élelmezés és szállásolás.

Szatmár megye évnegyedes közgyűlése. Ismét egybegyűltek Szatmár megye Rdei, természetesen cortesei is sept. évnegyedes közgyűlésre, tanácskozan-dók az aug. 29kén zágrábi módra tartott gyűlés érvé-nyes vagy érvénytelen volta felett; Olvasóink emlékezni fognak minapi tudósításunkra, miképen a' követek fe-lletti végintézkedésre Szatmár megye összes nemessége behivatni rendeltetett, megtudakoltatandó az iránt: van é bizodalomok a' követek iránt? 's ha nincs, választand-nak új követeket 's az egyedül e' végre kitűzött aug. 28. nagyszámu nemesség seregle a' gyűlésbe minden bot-nélkül, józanon és csendesesen, mintha templomban volná-nak. E' gyűlésben hirdetteték ki a' főispán gyűlés-el-oszlató rendelete 's másnap a' nélkül, hogy a' gyűlés el-oszlatását tudató rendeletben a' gyűlés folytatására nap-tüzetelt volna ki, a' követek mellett nagy számbannyl-atkozó nemesség hazamete után a' követeket vissza-híni akaró fél cortesei közt gyűlés tartatott főispáni el-nöklet alatt. E' gyűlés érvénytelensége fölött tanács-koznak két napig. Hová dülend a' határozat? előre le-hete tudni, mert gyűlés előtt másod alispán vezérlete a-latt az első alispánnál megjelenő tisztikar felszólíttatott, megkérte az elnök által a' végett, hogy ha az aug. 29. főispáni elnöklet alatt tartott gyűlés érvényessége meg-támadtatnék, az elnöki tekintetet egyenkinti nyilatko-zásaik á tal ótalmazzák 's tartsák fen 's ki nem nyilat-kozik, azzal örömezt szolgálni nem kíván, a' főjegyző szinte irnokainak kiadá, hogy ki kenyereből eszik, vé-leményét pártolni köteleztetik. Illy előkészületek után a' többséget már előre tudni lehet, két napi vitaköz-ásokról meg kell jegyeznünk, hogy bizony a' conservatív rész sok piszkolódó 's így nem parlamentarizmus beszédi el-maradhattak volna, mert illyesmi a' különben is vér-szemre kapott tyukodi corteseket még nagyobb fékte-lenségre kaptatja. 'S már most is látszik jelensége. U-gyan mikép vala megengedhető v. elnézhető, hogy a' mi-nap indítványzó 's a' megye alsóiban is ösmeretes tyu-kodi közrendű nemes a' másodnapi gyűlésen a' táblabi-rák közt felül a' zöld asztalnál üljön 's ott handabandáz-zon érthetetlenül? Fájdalom! ennyire sülyedtünk már a' tanácskozási illedelemben 's kérdhetni: következe-tesség vala é egy ellenzéki ifjut megactióztatni azért hogy a' főjegyzőnek egy őt is érdeklő 's pusztá hallo-máson épült állítására azt mondá: nem igaz. Ugy lát-szik most itt egy elv van megállapítva, az t. i. hogy a' conservatív rész akármit mond, az nem piszkolódás, az nem sértés, hasonlóképen az ő corteseik nem corte-

sek, cortes nálok = oppositio, ők három gyűlésen saját corteseik közt tanácskozhattak érvényesen, aug. 28kán pedig mivel kevesebb számú cortesük volt, a gyűlést meg nem lehet tartani 's most már ők állnak elő a corteskedés ellen. 21 dikién hozott végzéssel 's átkot szórnak a corteskedés ellen! Aprilis óta tehát nem mindig conservatív cortesek közt tanácsozánk? aug. 29kén 's ma nem conservatív cortesek rivalgási közt tanácsozunk? A római két augurkint nem mosolyogtok, ha egymásra szemközt néztek? Hiszen az april 21ki gyűlésnek valóban egyedül a sanior pars által hozott végzését maga a conservatív fél nem tartja meg, ott hozott a corteskedés elleni üdvös végzés, ugye ugyanakkor a követeknek mint törvényesen választottaknak adák ki a megbízólevelet közös kibéküléssel és most kérdezzük: ezen april 21. gyűlés végzését megtartotta a conservatív fél? cortest a gyűlésre nem hozott? a követekben megnyugszik? A két napi vitakozás a felett folyván: érvényes-e az aug. 29ki gyűlés? némelyek általánosan szóltak az érvénytelenségről; mások azt mutatták ki, hogy az aug. 29ki gyűlés végzése csak egy oldalú 's egy párt céljai létesítésére használtatik eszközül. Ugyan is egy párt emberei, az új kijelölt követek baráti, rokoni vannak járásokon kiküldve hogy octob. 12eig helységenként a megyét járják be 's titkosan bezárt ajtónál minden ellen-örködés mellőztével egyenkint bocsátván magok elibe a nemességet, jegyezzék fel az irástudatlanok szavazatát 's odakint a nagy tömegben olvassák fel. 'S mivel a szatmármegyei nemesség legnagyobb része irástudatlan, vajjon, mi örködik azoknak nyilatkozásai helyes fő jegyzése mellett akkor, midőn a választmány tagjai egy színezet emberei? Uraim vigyázzatok! ha illy eszközök szentesítetek meg ezélotok elérésére, ha fordulna a koczka 's a választmány más színezet mutatna hogyan esnék nektek akkor e rendszer, melyet most életbe hoztok? vagy csak e jelen célra fog használatni? ám lássátok, bezzeg most az adózást ellenzők, könnyen elhatározták a választmány költségeire a nemesség adóztatását. K. Zs. a conservatív rész főbajnoka, Szatmármegyei történelmi vázlatát adá 1839. évről kezdve, amde kissé előbből kezdhetni azt t. i. 1832ik évről, ott hol a biharmegyei jeles követ kezdé a minap. Beszéde közben a szóló hátra fordul 's egy háta megett álló cortes kezéből egy ólmos botot vesz ki, felmutatja a Rknek, a zöld asztalra teszi 's a Rdek azt vélik hogy az oppositio cortese, felkiáltanak: le kell záratni! — a szóló tb. egy kevéssé conversál az említett cortessel 's végre a Rkhez fordulva így nyilatkozik: ezt a becsületes embert én ismerem, ez nekem régi jó emberem, berei ember ez, ennek én visszaadom az ólmost, ennél lehet bot, ettől én nem félek 's a Rdek lecsendesültek 's a bot visszaadott a cortes kezébe. Több jeles szónoklat közül kiemeljük D. A. tbnak a tárgyhoz tartozó rövid nyilatkozatát. Ő ugymond parlagi emberlétre elhatározva egyik félhez sem tartozik, de a jelen vitakozásnál az igazságot az oppositio részén látja, azért most azon kis részhez csatlakozik, mely mellett egy nagy óriás áll, t. i. az igazság, ő egy utat fog mutatni, melyet a megye ha elfogad, ezen sok zavarból, következtelenségekből kimenekhetik. Ugyanis apr. 20. a követválasztáson kifejtett egy durva erő, melyet ugyan csak egy durva nyers erő szétvert, de másnap apr. 21d. előállott egy tiszta sanior pars közgyűlése, melyen két üdvös határozat hozaték, egyik a corteskedés ellen, másik a követ elismerése és általános kibékülés iránt. Itt huzzunk egy vonalt, ezen gyűlés óta mai napig tartott gyűlések végzéseit mindig nyers tömeg eszközölte, én tehát azt indványozom, hogy ezen gyűlések végzésit semmisítsük meg, térjünk az april 21ki sanior pars általi gyűlésre vissza 's tartsuk meg annak végzésit, hagyjunk fel a corteskedéssel és követek visszahivatásával. Ez indítványt lezúgták. Egy bíró kérdé az alispánt: mit adnának ha a követek lemondanának? felelet: békét, nyugalmat, szeretetet 's a bíró viszonozá, tehát kezökben van a béke és nyugalom önöknek 's azt mégis bizonyos czéleléréshez szabják. — Szép — de mi kezeskednek a béke iránt, ha már az april 21ki gyűlés is így kijátszaték. Szerettük volna az alispánnak a corteskedés ellen mondott beszédeit az aprilisi határozat után mindjárt a legelső májusi cortes-gyűlésen hallani, 's talán ha akkor foganatba vétetett volna az üdvös végzés, most nem állanánk így. E. M. bíró azon elosztás-védő okokat rontá le, melyekre az aug. 28ki gyűlés elosztása építették. Elmondá: nem ok az elosztásra, hogy Várajon verekedtek, malaczoztak, mert itt a teremben bot nélkül egész ünnepecsend-

ben volt a nemesség, és 300 katona örködött; az sem ok az elosztásra, hogy a csekei nemesség bejönnek; kérde, mond a szónok, ha most e terembe bejönne a csekei nemesség, elosztlanánk-e Celnök: végre békétüresünk elhagyna 's lezáratnók? kérdé a szónok, lezáratni, elfogatni lehet engem is, de tehetnők-e azt törvényesen? az zsarokság lenne. Ok tehát a 28ki gyűlés elhalasztására nem volt, hanem mondjuk ki, hogy színezete nem tetszett a 28ki összes nemességnek. Másnap gyűlésen pedig részvételi jogától az elölt napi összes nemesség megfosztatván, az így érvénytelen. K. L. tb. kéré a Rthogy ámbár mindnyájan párt emberei, de kettőt még is közös erővel kell fentartaniok: a rendet és municipális jogokat, míg szerkezetünk így áll, a többség sziklakeményiségére építeni balgaság. Két napi tusakodás után, midőn mindennap szinte délután 4 óraig tanácsozánk, még a cortesek is belefáradva, egy tyukodicortes a másod napi tanácskozáson felsohajtott, midőn egy szónok a kiprédálásról és arról beszélt hogy a hires decemberi gyűlésen nem voltak a teremben sem batorságban, midőn a casinobul elzsákmányolt kolbászt ide hozták a cortesek, és még is akkor lehet tanácskozni! 's aug. 28kán bot nélküli csendes józan nemesség közt nem lehet gyűlést tartani. A kolbász-emitésre egy tyukodi cortes felsohajtott: tegnap óta nem ettem kevéssé idő múlva fenszóval vett búcsut a Rktől e szavakkal: jsten maradjon az urakkal. Végre több feljegyzett szóló a nyilatkozatról lemondván végzésön: az aug. 29ki gyűlés érvényessége, a falunkinti követválasztás törvényes határozatnak mondaték ki 's ott a zöld asztalnál K. Zs. kikiáltá a nemességnek: Uray, Gabányi mint választandó követek éljenek 's a cortesek igent 's éljent kurjongattak. A választási terv röviden ebből áll: Választmányok nevezetnek ki kerületek szerint 's a nemesség hadnagyságokra osztva helységenként szavaz. A választmány minden helységben, hol 50 szavazó nemes találatik, kiszáll, kisebb számú szavazókkal bíró helyek egyesítettnek. A felosztást hadnagyságokra, a választás napját, helyét a közgyűlés határozza meg 's ez előre meggyeztetve kihirdetetik. Megmagyarázhatlan leend, hisszük olvasóink előtt, hogy épen conservatívok, kik az ő nemesi szabads. még minap ólomsúlylyal bili noselék maradásra; most illy lényeges reformbillt léptetnek életbe. Azonban a fenálló formák közt elenyészett minden reményök győzedelemre, a fölemelt botnak ura akadt 's ez is mestereik ellen fordult végre. Ezért még a formák gyökeres megváltoztatásával kell próbát tenni. És kinevezettek a választmányok, részint a követek ellenségeiből, részint a követésre vágyók testvér 's közel rokoniból, egy kettőt kivéve csupa szenvedélyes pártemberekből, 's a nélkül, hogy a szavazat függetlenségét kikosz szavazás, az eljárás szentsége korlátlan nyilvánosság által biztosítva lenne, a nélkül, hogy az ezen kívánatos rendszerrel járó garantiák fölállítatának sept. 18. megindulnak a választmányok e gyülekezeti parancsából 's oct. 12. lenne eljárásuk eredv. kifejtendő. De hisszük istent ez történni nem fog. Azonban elfeledték bizonyos urak, hogy ama hires decemberi gyűlésben, azért támadák meg fegyveresen a néhai 12 pontot, mert nem a gyűlés első napján és a nemesség híre tudta nélkül állították fel, holott, ezek csak választmányok adatait átjövendő kidolgozásul 's csupán utasítás alapjai voltak. E conservatív urak pedig egyszerre léptettek életbe olly rendszert, mi a municipális alapokat egészen megrázza, 's ezt a nemesség tudta, sőt a többség nyilvánosságos eltávolításával. 'S vajjon megdondolta e azon böles fő, kinek agyában e terv születék mik leendnek ennek következesei? Szatmárban ezrekre megy a szavazók száma; vannak helyek 5—600 szavazóval. A megvesztegetésnek — pénzzel, itatással be van zárva, igaz, így kapuja, mert nincs erszény, mely megbírja ennek költségét. De beáll más neme az izgatásnak, mint más országokban. Elfogtok urak járai falunkint 's elmondani, mint eddig tettétek, hogy az oppositio meg akarja a nemest adóztatni. És feláll nyílt piacon az ellenfél 's elmondandja nézetit az adóról. 'S már ekkor szeretnők tudni: minő rendszabályokat talál fel leleményes eszetök, hogy illyféle szónoklatoktól az adózó távol tartassék 's fülébe ne hassanak? Elfogtok menni 's beszélték a választatandók személyeiről, ellenfeleitek hibáiról és ügybarátink elmondandják 10 évi kormányzások történetét; megmondandják, mikép fosztották meg az adózót földjeitől a regulatióban; hogyan vették el a nemestől birtokát a proportioban; hogyan fordították az adózó pénztár ezreit saját hasznokra; hogy esikartatok törvénytelen díjakat; hogy szab-

tatok árt az igazságnak; hogy tettétek félre a felsőbb rendelkezéseket, melyek üldözött szegények javára küldettek 'sat. És mind ezt hallani fogja tán csak a nemes? Vigyázzatok urak, fölötte merészek vagytok a játéokban 's kik conservatívoknak hirdetétek magatokat, egyszerre úgy rohantok, hogy a rohanók állnak utatokban, hogy elne sodorjon a szélvész, melyet előidézni indultatok.

Zemplény tisztválasztása sept. 19kén közakarattal 's minthogy Rhédey László főjegyző magát kijelöltetni határozottan nem akarta, minden legkisebb ellenkezés nélkül felkiáltás után Kazinczy And. első, Szegényi Imre másodalispánnak megválasztott. Főjegyzőnek Rhédey László megerősített. Hadi főpénztárnokságban felkiáltás után meghagyott Dráveczky Aloizs házi pénztárnokságban Somogyi János; főügyész lett általános köztetszéssel Buday Andras. Hegyaljai főszolgabíró: Szabó Gábor; bodrogközi: Szerdahelyi János; terebesi: Piliszy Menyhért; homonnai: Füzes-séry Ágoston; tótkuti: Reviczky György; görögényi: Füzesséry Dániel; számvévő: Göcze Károly. A viszszaelöléséről vádolt L. M. és Sz. J. fősz. bírák a kijelölésből, bizonyos közbevetés következtében, a mint érdemlék vala kihagyattak. Eddig a tisztujítás szép renddel ment, holnap folytatatik, derék vezér K. G. azt továbbra is azon szép eszében fentartandó. R.

Zemplényből: sept. 4én folytatva tartott közgyűlést a Rdek kérelmének engedve 's egykori igétét beváltva szerencsésen megérkezett főisp. helyettes gr. Péchy Emánuel ur ő mlga nyitá meg, a felkerülődő tárgyakra vonatkozó 's kibékülést ajánlott igazán szívből beszédével. Azon elnökség alatt tehát, mellyhez most főleg annyi remény csatlakozott, elkezdetvén a tanácskozások, csak hamar előkerült 1) A közel bbi gyűlésen említett tisztviselői visszaélések nyomozására kirendelve volt választmány véleményes jelentése. Valóban mesteri jelentés! aligha harmadfél év alatt, nem megvetendő jutalomérti pályázat mellett is, egyegy koszorúzottabbat lehetett volna alakítani. De menten isten a gyanúsitástól, kiki úgy dolgozik, a mint tud, úgy ítélt a mint lelkiismerete 's meggyőződése hozza magával! aztán illy választmányi körökben is a többség határozat! már hogy mikép kellene dolgozni és itélni? az más kérdés. Elég hozzá hogy a véleményes jelentés csakugyan megérkezett, röviden, de kimerítve és fontosan. Halljuk mit szült a harmadfél évi vizsgálat. Hivatkozva a választmány az adatok halmazára kimondja: miképen azokból kiszültek visszaélések, elmulasztások, elnézések 's kihágások is. Halljuk a vélemény! Ámbár ezek kiszültek, még sincs olly vétség, melly fenytő törvényszéki el; itélés alá tartoznék, következéleg azon egyedek csak megtérítéssel tartozván, tisztségekre jövődében is kijelölhetetnek. Végin pedig párszóban ez hangzott amúgy lassudan: hogy Szemere Mik. ur vádjai nem alaptalanok. Már mikép illik ezen kitétel az előbbiek után, akár következetesség, akár írásbeli egy-másután, akár kerekdedség tekintetében, átláthatja a kár ki is, ha a jelentést figyelmesen megolvassa. Ki volt küldve a választmány Sz. M. feladásinak 's később L. M. fősz. bíró több rendű felődzésinek nyomozására és véleményadásra. Miután tehát végig tárgyalá az elibe adotta k a t, 's úgy találta, hogy vannak csakugyan elkövetve visszaélések 'sat. mindjárt után következett volna: hogy így levén a dolog, Sz. M. vádjai nemcsak nem alaptalanok, hanem inkább bebizonyítottak, ezután következhetett volna, hogy L. M. vádjai ismét mennyiben bizonyítottak be és úgy a véleményét előadai. Amde a jelentésben semmi egyéb nem levén, mint az: hogy vannak visszaélések, elmulasztások, elnézések, megnevezve perse a világért sem — és hogy a Sz. M. vádjai nem alaptalanok: nem lehet egyebet következtetni, hogy csak a Sz. M. feladásai vannak bebizonyítva, és így mind a visszaélés, mind az elmulasztás, mind az elnézés egyenesen L. M. főbíróra vonatkozik 's a véleményes jelentés mégis több es számban szólván, ebből ismét a tények ismételtsége esetében egyebet nem következtethetni: mint azt hogy L. M. vádjai bebizonyítva nincsenek ugyan, de még is neki könnyebb kibúvára szolgáltak, hogy L. M. vádjai is a dolog, elég az, hogy Sz. M. vádjai nem alaptalanok, és vannak visszaélések, kihágások, nem is kellett egyéb, hiszen hoc erat demonstrandum. Most pedig már csak a főkérdés: mi lesz a visszaélések, kihágások büntetése? A választmány úgy vélekedik: hogy az okozott károk az illetőknek térítessenek vissza. Milly kegyelmes a vélekedés! de azért hivatalra ismét kijelölthessenek azon egyedek, milly ezer iziglen irtalmas a ns választmány! Ez azonban még csak választ-

mányi vélekedés levén, a szegény adózó nép felett atyáskodó közgyűlés, még ezen igen sokat változtathat, ha kivált a nyomozatokat felolvastatja; azok ám a derékek. Azonban bármilyenek, még is csak lehetetlen fel nem olvasni, ha határozni akarunk. De hogy lehetetlen, perrupit Acheronta hercules labor. A rövidke jelentés még el sem volt olvasva, következésképp előleges tanácskozás nélkül tartalmát tudni sem lehetett, már felállott egy tb. kit hihetleg az elnöki bökítő szellemben ömlengett beszéd csodásan megihlete 's előadjaneki ké szülten: miképen a közgyűl. nem tudván a választmány törében kivilágosított eseteket, nem ismervén a tényeket, csupán a véleményes jelentésre alapíthatja határozatát 's azt bizton is teheti, mert a derék választmány, itt sok szepet akart mondani, bizony jól megfontolta a tárgyakat. Ugyanazért hagyja helyben a gyűlés azon véleményét, de az irományokat azért utasítsa ugyanazon választmányhoz vissza, hogy azok nyomán elosztván a megléteendőket, egyszersmind azokat behajtassa. He-lyes helyes! Ión beszédének hatása. Ez ugyan szokás! nincs beszéd, melly ha egyébből nem, legalább becsületből, néha gúnyból is meg ne helyeseltetnék, ugyanazért a hangból, melly nem tudni: kitől és mi czélebből jő, bár sohase alkottatnék határozat! Ezután szolt még egy, v. két tb. ugyanilly értelemben, 'skimondatott a határozat: a mennyire örülök azon, hogy olly tények elkövetve nincsenek, mellyek közfenyítéket érdemlenének, 's a vádolt egyedek továbbra kijelöltetésüket gátolnák 's a mennyire izérem hogy magamat kijelöléskor ezen körülményekhez fogom alkalmaztatni: annyira sajnálom és roszalom az illetén tisztviselői eljárásokat. Szent érzelemből fakadt éljenek szakaszták meg az arany szavakat, és hogy előlék jövendőre ne történjenek, vagy ha még is történőnek, megtoroltassanak, kötelességül teszem az alispáni hivatalnak, hogy nekem a scuntrót időről időre felküldje, hadd lássam abból: mellyik tisztviselő pontos, mellyik hanyag, 's kijelöléskor magamat alkalmaztatni tudjam. Ah be más következményt vártunk volna a hosszas vizsgálat után! a magas reményt alacsony családás, gazdag várakozást szegény siker követ gyarlóságunk mezején! És ezzel a nagy tárgy, mellyet majd három év óta feszült figyelem kísér, be volt fejezve. Akadt egy két szilárd jellemű férfiú, ki a körülmények ilyen előre elrendelt állásában is szót emelt 's fejtegette a következetességet, a megye becsületét 's kötelességét, de mind hijába, jólyan! concludáltatt! és tovább! Ión a felelet! Már most nemes közönség te itélj! általad 's benned a közvélemény nyilatkozik és mi reád hivatkozunk; kimondja a legelső szoló világosan: hogy a gyűlés nem tudhatván, miket foglalnak a mellékelt irományok magokban, csak a véleményes jelentésre lehet határozni, 's valóban úgy is lett! Hiedelmem szerint az igazságos közvélemény így itélend: megyénk rendei vagy a szó teljes értelmében következetlenek v. vigyázatlanok, vagy önzők voltak az érdeklött határozat hozatalában, mert hogy bármiféle, annyival inkább illy nagy jelentőlyű tárgyban határozni lehessen, meg kell ismerni előbb a tényeket, e végre fel kellett volna az irományokat olvasatni. 'S erre ne feleljétek azt: hogy hosszas időbe került volna, mert ha később egy sokkal csekélyebb tárgy felett az mondhatott: hogy mikor az adózó nép ügyéről van szó, akkor idő és tanácskozási hoszuság akadály nem lehet; bizonytal ezen igazán a szegény adózó nép vagyona 's élete feletti kérdésbe vágó tárgynál inkább el lehetett volna két napot tölteni, mint ama csekélyebbnél két órát. Isten adná hogy családunk! de a közvéleménytől mást nem várhatni, még az eseten is, ha csupán a választmány jelentésére a'apittatott a határozás, mert a hol visszaélés van, hol a vádak nem alaptalanok: ott elégnek tartani a megtérítést valóban meg nem egyeztethető következetesség. Hát mit követhet el egy tisztviselő mint olyan, egyebet visszaélésnél, kihágásnál, 's ezzel ezek vagyona, életét, becsületét nem zsarolhatja e el? Ő mint tisztviselő csak visszaélést tehet 's azzal ostará is fajulhat a határtalan hatalma alá adott népnek, és ha mind azért csak kártérítésre szoríttatik, ugyan kielégítő, ugyan következetes büntetés e az? Vajjon nincs e így tárva kapu a zsarolásnak? Vajjon lehet e valaki vakmerő reményleni: hogy aranyakért is vállalkozzék több olyas, ki az előléket még csak említeni is merné? Hijába a scuntró, abba csak a hivatalos kiküldetések foglaltanak, a visszaélésekről bizony egyik sem viend naplót! hía a szegény alattvalók, kikről a fényes atyáskodás így szokott írni: midőn az adófizetők jönléte 's boldogsága előmozdítása végett összegyűltünk volna, mire nem fakhadhatnák igazságos fájdalunkban, ha azt tapasztalják:

miképen a hatóság pókhálója a gyöngye szunyogokat igen a falusi tisztviselőket ugyan csak feltartóztatja, igen, a gyarló elmulasztásért nem csak kártérítésre szorítja, hanem be is zárja; a' dongókat pedig az előbbkelő tisztv. urakat visszaélés mellett is átbujtja? — Ej ej uraim, be örömet szeretném ha ezen tárgy úgy nem ütött volna ki, azaz vagy ne lett volna találva visszaélés vagy a véleményét másképp kellett volna kigondolni! de a nyomozatok felolvastatását semmi esetben el nem mulasztani, hadd ismerhette volna meg belőlük kiki felfogása szerint a tényeket 's azok elkövetőit ennek legalább annyi jó következése lehetett volna, hogy a tisztviselőt 20 kros borért is aligha választandotta meg a nemesség jövendőre. Így az elnöki ígéret is teljesülende, mert ő is léleknyugalommal kijelölhette volna az illetőket 's a nemesség is a'hozképest választott volna. Nem olvastatván fel az irományok, ki menti még a legártatlanabb elnökséget is, hát még az atyáskodó tbirakat a gyanúsítástól? Hát ha még elbeszólnék azok, kik a fel nem olvasott nyomozatokat, bizonyítványokat ismerik: mik legyenek azokba foglalva? milly eljárások hoznának világosságra, de mit mondok, világosságra nem, csak a választmány tudomására, ha elbeszélnek, hogy a főszbiró ur tisztogatásához kik és mifélek, és mi módon járultak, 's hogy mind ez büntetlenül csakki jelenléssel örök homályban marad, akkor bizony nem szeretném hallani, mit mondanak az illyatýskodás vagy igazságszolgáltatásról. Ámde vessen számot magával kiki, győződjék meg, a mint jónak látja 's itéljen; ha tárgyhoz szólható lettem volna, épen nem úgy okoskodtam volna, mint az, kinek szavára kimondatott az ítélet, 's hát ha azon adózó nép, melly a tisztviselői visszaélések súlyát érezte, folyamodnék a legfelsőbb helyig felparancsoltatása végett az irományoknak? Én ha azon tisztviselő volnék, kiről az jelentetik: hogy visszaélést követett el, világért sem kérném magamat többé kijelölteni, sőt messze vonulnék bűnöm érzetében 's ha azok helyén állanék, kikre csak elmulasztás 's elnézés sült ki, mi legszentebb akarat és szándok mellett is megtörténhetik, nem engedném magamat egy fertőbe kevertetni a visszaélővel 's bármiképp közre tétetni iparkodnám, mik voltak a visszaélések, mik az elnézések. De mint magányos csak azt nyilatnyitom, bár mind ez ne így történt volna! Távol minden rágalmasztól vagy becsúrléstől, senki meggyőződését feszegetni, eljárását gáncsolni, senkire czélozni nem akarok 's nem kívántam. (Vége követk.)

Süveg, sept. 15 kén. Ma reggeli 7 óra után indult innen Kőszegre ő cs. k. fens. Ferencz Károly főhínek deli termelű 's szép arczu három fia u. m. Ferencz-József, ki épen e napokban ezredessé 's egy dragonyos ezred tulajdonosává nevezetett, Ferdinand-Miksa és Károly-Lajos főhínek, Bombelles Henrik gr. ő excja mint főnevelőjök 's egy ezredes és két alezredes grófk és szolgálati aranykulcsos kisérétében öt udvari kocsin. Már ugyan néhány nappal ez előtt örömteljesen valánk meglepetve azon készülékek által, miket Mérey Sándor főispán ő excja, mint ország főbiztosa, a magas vendégeknek az ischli fürdőkből Vas, Zala és Soprony kies megyékbe folytatandó utazása iránt tétett 's e végett maga is ide rándult Budáról kerületi főbiztos Döbrentei Gábor ur kíséretében. A' biztosi főkormány által kitűzött utvonalon szives buzgalommal vitettek véghez a kényelmes szállítás 's elfogadás iránti rendeletek, és a mi városunk a szép Balatonnak pompás regényes vidékén a tegnapi éjnyug-állomásul vala kijelölve. Miután a fons. vendégek tegnapelőtt Kőrmenden Batthyányi Fülöp hg várában megebédeltek, estére Keszthelyre Festetics László gr. néhez érkeztek 's tegnap a' délelőtti órákat a Balaton Georgikon 's egyéb urad. jelességek meglekintésével ott töltvén, este 5¹/₂ órákor mozsarak durrogása 's a szomszédokból is összefutott nép éljenzősei közt, a' tapolcai állomásról, hol a' megye érdemes első alispánja Kerkápolyi ur által megköszöntettek, városunkat örvendezteték meg; 's itt a' veszprémi püspök lakába szállva és Mérey ő excja által fogadtatva csakhamar a' híres sümegi váromladé falai közé menének föl Bombelles gr., Szalay Imre veszprémi kanonok, mint helyettesített házi gazda, Kis Pál váradi kanonok, Döbrentei Gábor 's tömérdék népség kíséretében. Örvendetes vala látni Mérey ő excja által bemutatott közkedvességű nemzeti költőnk Kisfaludy Sándornak a' főhínek általi nyájas fogadtatását 's különösen örvendees volt ránk nézve, hogy ő fens. Ferencz főhí az orsz. biztosság főigazgatójával, Kisfaludy S. Döbrentei 's a' tapolcai járás főszbirája Malatinszky 's több mással a'

mi anyai nyelvünkön társalgott 's nyelvünk különössajátóságainak nem csak értelméről, hanem tisztá és szabályszerű klejtéséről is a' leggyönyörűbb tanujelt adta. Ferdinand és Károly főhínek is érték nyelvünket, mellyben az épen sümegi születésű 's jelenleg anyjánál itt mulató Kis Pál kanonok tanítása által haladtak, annál is inkább, mivel Bombelles gr. főnevelő is örömet gyakorolja magát a' magyar beszédben; továbbá is gyakoroltatnak a' főhínek nyelvünkben az által, hogy egy magyar születésű komornyikjok 's egy pesti születésű, most az uton előbbjáró cs. kir. szobaőrök van, melly utóbbi, midőn a' főhínek megérkezéséről Mérey Sándor ő excját értesíté, az ezzel együtt volt Kisfaludy Sándor nála meglevő mellképéről ismert 's tiszteletét hozzá érzékenyen fejezé ki. A' főhínek mai déli állomása Sárváron leend, honnan Szombathelyen keresztül Kőszegre folytatandják utjokat; 16án Horpács felé Eszterházára; 17én Czenk, Soprony felé ebédre Fraknóra, este Kismartonba; 18án pedig Schönbrunnba érkezendők. A' stájer határnál kezdve mindenütt hivatalosan kíséri a' magok után kedves emlékezetet hagyott fens. utazókat Szabó Ferencz soprony-kerületi főbiztos. Így történt, hogy ámbár az egész utazásnak ismeretlenben kelle történné, mégis kitört a' magyar hűség örömrivalgása 's a' nyájas, kedves magyar főhíneket mi iszi-vesüdvikívánatokkal csesztők magunktól. O. Z.

Amerika.

(Éjszakamerikában követválasztások eredménye. Szabad párviadal.) Aug. 31 eig terjedő új-yorki hírlapok szerint az akkori végzett követválasztásokból a' legközelebb összeülendő congressusba a' tanács (senatus) 23 whiget 's 24 toryt vagy demokratát fog kapni, a' 223 tagból álló képviselő ház ellenben két harmad résznyi tory-többséget nyerend. E' szerint a' jövő congressustól hathatós eredményt nem igen várhatni. — Louisiana statusban ismét egyundok politikai párviadal ment véghez. Bizonyos Labranche újon választott tory-követ Huestonnal, egy whig hírlapszerkesztővel kettős puskára szállt ki, 's hetedik menéskor Hueston halálos sebet kapott. Louisiánában illy bolond emberölés szabad! — Tyler elnök fia Új-yorkban igen dühös beszédek tart az irlandi repeal mellett 's Anglia ellen, de az egyesült statusokban nagyon csökkent már ez ügy iránti részvét.

Spanyolország.

(Barcelonában a' vérengzés még sem szünt meg. Ofalia 's a' királyné beteg.) Amettler két zászlóaljjal Barcelonába ment 's a' zendülőkkel egyesült, kik példátlan makaossággal folytatják rendbontó törekvésiket. A' monjuichi erősségből minden órában egy pár száz golyót lönek a' zendülők által elfoglalt terekre 's ezek mind a' mellett is hősi elszántsággal tartják meg állomásikat. Még gyermekek, öregek és asszonyok is munkás részt vesznek az általános lelkesülésben. A' zendületi junta nyilatkozványt bocsáta közre, mellyben tetteit igazolni törekszik, mondván, miképp Lopez ministersége minden ígéretét megszegé, központi juntát nem hívott össze, a' rendes cortest üléseinek megnyitására szólítá föl, a' tanácsot fölöslatá, hatóságokat kénye 's kedve szerint változtatott meg; szóval, az alkotványt alapjaiban rendíté meg, 's ez által magát a' nemzet bizalmára érdemlenné tevő, minél fogvaest Catalonia nem teendi le fegyverét, míg a' bitor kezékből a' hatalmat kicsikarnia nem sikerülend. — Ofalia volt minister meghalt, 's igen fényes temetési ünnepélyben részesült. — A' királyné hirtelen megbetegült; hiszik azonban, hogy egészségének e' gyors változásaszintolly gyorsan ismét jóra forduland.

Anglia.

(A' királyné csakugyan Ostendebe vitorlázott. A' híres Rebekka maga is fogságba került.) Viktoria királyné sept. 12 kén Albert hggel utunk indult Ostende fele, 's Walmer kastély előtt horgonyozva tölté el az éjszakát, Wellington hget fényesen vendégelvén meg a' fődözetet. Másnap utját folytatá, 's délutáni két óra tájban Ostende kikötőjében horgonyt vetelt utihajója. E' megérkezte sok zavarra szolgáltatott alkalmat Ostende hatóságai ugyanis azt hívék, midőn a' királyné hajója a' láthatáron először feltűnt, hogy az csak a' jeladó hajó, 's így midőn Viktoria királyné parthoz közelite, a' tisztelő csoportokat rögtön az ebédől kelle összecsozdíteni. A' király és királyné azonban szerencsére már a' parton volt és személyesen fogadható el a' magas vendégeket. Este nagy lakoma volt a' városháznál, hol egyszersmind jelentetett, hogy az angol királyné Belgium nevezetese

várositis megtisztelni szándékozik látogatásával. — A' félelmes Rebekka többed magával, sulyosan megsebesülve, a' rendőrség hatalmába esett; neve Hughes, 's atyja becsületes haszonbérlo.—

Franciaország.

(Lamartine népszerűsége bukó félben. Hugo Viktor gyásza. Uj hadi erőmü.) Lamartine ellenségei igen hatályos eszközt kezdenek megbuktatására használni; undorodásig magasztalják őt ugyanis mindenütt, 's ez már ellene kezdi hangolni a' népet, melyly úgy is boszankodott, midőn Lamartine Napoleont gáncsolni merészle. — Hugo Viktor lyánya, ki tavaly ment férjhez, nem rég férjével és ipával együtt a' tenger hullámban lelé kora sirját. — Egy porosz kapitány uj hadi erőmüvel kínálta

meg a' kormányt, melyly azonban nem igen fog vele alkuba bocsátkozni, mivel ez erőmü koránsem felel meg a' várakozásnak. — Joinville hgnő már viselős. — Algiri hírek szerint Abdelkader ismét nyom nélkül tűnt el; hihetőleg azért, hogy rövid idő mulva újabb erővel támad hassa meg a' francziákat. —

Törökország.

(Oroszország uj kívánata. Egy örmény vallás-változtatás miatti kivégeztetése.) Titoff orosz követ kívánatára a' Sánd. hget megerősítő berátban több változtatás történt 's ez okozá, hogy a' berát csak aug. 29kén küldethetett el. Titoff azt sem helyesli, hogy Vuicsics és P Viddinben szálltak meg, ez neki Szerbiához közel lát-

szik lenni, 's azért követeli, hogy a' két szerb főnök Viddinből Rusztukba tétessék át. — Bizonyos Szerdz Papazoghlu nevü örmény néhány év előtt mohammed vallásra tért, de lelkiismerete mardosása következtében ismét a' keresztényen vallást vevé fel, 's ezért őt a' diván halálra ítélte, még pedig mintha Európát 's különösen a' frank nemzetet gunyol-ni akarta volna, azt határozván, — hogy a' szerencsétlen frank öltözetben végeztessék ki, — mi csakugyan megtörvén, a' fötlen test frank öltözetben 3 napig volt a' nép gunyának kitétetve 'E' botrány ellen csak az angol követ járt közben; de most már valamennyi idegen követ felszóal addig is míg az illető udvaroktól további utasítások érkezendnek.

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók járása.

Indul: **Pestről Pozsonyba 's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 7 órakor 's minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. — **Bécsből Pozsonyba 's Pestre** szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor, ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. — **Pestről Zimony 's Orsova** felé majus elejétől october végeig, hajnalkor hetenkint kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Mohács** és **Eszék** felé minden pénteken egy utasi gőzös; végre **Zimony** és **Drenkova** felé minden vasárnap és csütörtökön, az aldnára mindenkor regg. 5 órakor. E' fölött **Pozsony** és **Bécs** közt mindennap megfordul **Bécs** nevü gőzös. Érkezik: **Pestről Bécsbe** 's viszont mindennap; **Orsova** és **Zimonyból Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Néhai t. Beniczky Lajos ur nemesített kis ménese, melynek árverése sept. 12. napjára hirdetve. de a' szomorú körülmények következtében elhalasztva volt, e' f. é. oct. 12ik napján T. Nógrádmegyében fekvő Losonez mvsban reggeli órákban. okvetetlen véghez menend

4 és 5 év. sok és félvérűek. IV. Csikók, szinte sok és félvérűek. 1) 3 éves kanca 5 db. herélt 2 darab. 2) 2 év. kanca 5 db. herélt 2 db. mén 2 darab. 3) 1 éves kanca 5 darab, mén 4 db. 4) Idei csikó 6 db. Az illendően meghívott vevők ezenel biztosítottak, hogy kézből semmi sem adatik el, 's a' főlebbi számjkiével nélkül árverés alá kerülend. 2—3.

Eladandók lesznek: I. Ménék. 1) Splinterbar ang. t. v. gr. Hunyady Jós. nev., ap Splinterbar a. Szaade 15³/₄ m. 11 év. aranyepj. 2) Freevill ang t. v. gr. Hunyady Józ. nev. ap Freevill. an. Memnon 16 m. 3 év. gesztenyeepj, jegytelen. II. Anyakanczak: 13 db jobbadán félvérűek. III. Paripák 5 d.

Pesten, üllői uton, Sallender 22. sz. házában tizenöt darab lengyel háts és kesilő van eladásra kiállitva 3—3.

Sajtó alatt van és october elején már kapható alulirtnál:

HISTORIA PRAGMATICA REGNI HUNGARIAE

compendio proposita a Glycerio Spányik. Editio sexta.

Kállán György, könyváros és kiadó.

1—2.

A' legszerencsésb sorsjáték.

Magyar honunk fővárosában 's Ausztria tartományai egész kiterjedésökben alkalomnak nincs hiánya, Fortuna égi asszony udvarolására. Sehol a' világban olly könnyű egy uraság- vagy palotatulajdonossá lenni, sehol olly esábitó remény nem nyujtatik, 200 ezer, százezer forint 's több efféle summák nyeresére csekély tulajdon vesztéssel, mint épen itt. És vannak mégis, kik vonakodván, a' tapasztalás régi mondását hiúnak vélik:

Ki a' szerencsét esdeklí, Tágas ablakot nyit neki,

és a' sorsok megszerzését tagadják, 's a' szerencse m' adarait nem ápolják, hogy ezek közelebb esalódva, arany tojásukat a' gazdaságok után szomjas halandók lábaihoz ejtsék.

Szép ugyan maga talentomával summákat megszerzeni; kecségető nagyra-vágyó speculatiók kívánt díjával erszenyét telve látni; bájosló egy dus házasság, egy roppant örökség ábrándozása, de vajjon más utak a' szerencséhez nem vezetnek é? Bajtársaink egyike messze tengerek habjait hasítja, egy veszélyes kalandozás szirtjei s szelvései között életét kockázza; egy másik léghajóba a' felhők felé emelkedik; egy harmadik a' pénzkelet hullámaiba siet ezeket pazarolni; egy negyedik kockázát, kártyát felkeres, kevés vagyonát a' zöld asztalnál áldozandó; egy ötödik az arany követ nem leli, de pénze fustben elenyésszik; egy hatodik a föld mélyei, a' tenger titkai fölfödését sürgeti, 's e' különböző pályákon néha, maga az élet 's vagyon tipratása csak legcsekélyebb áldozatai illy diadalmatlan küzdesnek. Ki tagadná ekkor, hogy sokkal biztosabb a' szerencse istenasszonya ellen, egy sorsjáték ártatlan párviadalában paizsot emelni? Négy pengő forintért olly szerencsés lehetek, mint Elszler Fani gyöngykoszoruzta vándorlásával Amerikában; olly szerencsés, mint Rubini hatalmas szavával, a' nélkül, hogy valaha kénytelen lennék hallani, hogy pengő hangomat elvesztettem; au contraire hangom épen akkor igen pengő leend; négy forintért az élet minden alkalmatlan viszonyait hátra hagyom, azonfélelem elmellőzésével, hogy tervem kivitelében vagyonomat, életemet reményeimet, jóvendőmet kárhoztassam.

Álmodnak az emberek 's álmaikban a' legközelebb huzásban kijövő számokat látni akarják; álmodnak egy rejtett kincsről, az 13 mutat; egy ragyogó hirtől 22; a' császáról 90; 's a' három becses számot tehetségök szerint, meg-rakják, esábitásukat csakhamar tapasztalandók. De ha ezt kerülnék is, Pann ur sorsjátéka, még mindig a' közönséges lotteria elragadó tündérképeit sokkal felül-mulja; emebben öt forinttal, hat ezer aranyal többet nem nyerhetni. Pann ur játékában, négy forinttal 20,000 darab aranyt nyerni képesek vagyunk; ez mégis csekély megfontolást érdemel, és nem hisszük, hogy Pann ur egy illy ajándéka, bárkinek pannicus ijedtséget okozna.

Azonfelül Pann ur sorsjátéka a' részvevők minden ágáiban igen nagy kedélyvel fogadtatott. Ezen játék is mint az ugy nevezett kis lotteria kilenczven számból áll, egytől kezdve kilenczvenig 's épen úgy öt szám által ambokkal ternókkal kecséget, mint azon bájos játék, melylyben már eldődeink részt vőnek 's nagyapáink örömet leltek. Mind a' mellett Pann ur terve egészen uj, legujabb, legzélszerűebb. 'S ez mind inkább pártfogásra ösztönöz. Mert mind azok, kik a régi módon nem nyertek, ezen uj uton bizonyosan nyerni fognak.

F. eszt. oct. 1jétől kezdetét veendő évnegyedre előfizetést Budapesten borítéktalan péld. 2 fr. 40 k. postán 3 frt 20 krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalk. szerkesztése.

Szerkesztő Helmecczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-utca 453.

Czelünk itt nem lehet az igen eszménen kidolgozott tervet leírni, olvasóink fárasztásukra; ez ugy is mindenik kezében vagyon 's csak néhán y pontjait kívánjuk megjegyezni, t. i. hogy e' két nagyszerű sorsjáték egybekapcsolásával, a' midőn mindegyik szín (vörös és kék) magára és épeu annyit, ha nem több készpénzbeli nyeresékre, mint más egyes jószágok kijátszásánál az egészre számolhat. Az ezen elosztással magát kitüntető sokkal nagyobb nyereségi 117,480 ternók, mindegyik színben, mind a' két fő nyeresre [a' möldingi pompás palotára vagy 200 000 forintra, 's a' riedi nagy értékű öt realitásokra) vagy 100,000 forintra, ugy a' tizennyolcz nagy nyeresékre, melyek 25,000, 15,000, 12,000, 10,000, 8000, 7500, 6000 's így lejjebb 1200 forintban állanak, mind pedig a' mellékes 1700 nyeresékre, melyek kétféle érvényes dotatiokra osztatnak, játszanak. Ahmilly kellenes játék ez, milly vonzó, milly varázs feszítő! azon bizonytalanság, melylyk szinnek esik a' huzással a' terv szerinti fő nyereség, és nagyobb nyereségek mellyiknek jutnak, már magában megér 4 forintot. Négy forintért meg nem szünő remény! édes várakozást, négy forintért égi ohajtást, végre jutalmazó elérést szerzeni! nem lehet ennél olesőbb lelki gyönyör.

Továbbá az ingyen bizonylevelek (gratis-certificates) mindegyik hat terno áttételét vagy is hatszoros sorsot képez, 's e' szerint egy illyen bizonylevél nemcsak a' 200,000 ft és 100,000 frt főnyerést, hanem ezenfelül a' 30,000 frtos ingyen nyertes dotatiót, mind a' más kilencz r. illy elkülönözött dotatiók nagyobb nyereséket is egyszerre találhatja. —

Az egész elosztásnak minden lehető terno áttételével 90 számra való szorításával, a' fő és mellékes nyeresékre nézve a' kilenczven számból kihuzott 5 számok közül három számnak eltalálása kitétszőleg könnyebb és bizonyosabb, mint minden más jószág eddigi sorsolásánál volt. — Végtére e' nagy mennyiségű nyeresék, u. m. 200,000 ft., 100,000 ft., 25000 ft., 15,000 ft., 12,000 ft., 10,000 ft., 8000 ft., 7500 ft., két 5000 ftos, kettő 4000 frnt, kettő 3000 ft., kettő 2500 ft., kettő 2000 ft., kettő 1500 ft., kettő 1400 ft., kettő 1200 ft., kettő 1145 ft., kettő 1000 forinttal olly gazdagon 's ezelszerűleg osztattak el, mint illy összenakotással eddig más helyütt nem találtattak és minden részvevőt kielégíthetnek annál is inkább, minthogy a' legkisebb nyerő sors is csupán két számnak a' kilenczvenből való megtalálásával, 100 ft., 50 ft., 25 ftot, és így legalább harmadfélszer a' feltett pénzt nyerheti és az egész fél milliónyi és 150,000 ft. összeg készpénzbeli nyereséire is, minden habár csak egyes bizonylevélnek birtokosa egyáltalában számíthat.

Még ezzel is Fortuna mennyasszony adakozásait be nem végzi; ugyanis a' fél milliónyi és 150,000 ft nyerhetés mellett a' maga kedveltjeinek a' még 100 db hg Eszterházyféle sorsokat a' hét millió kölesönvételéből és 50 db 1839. évi status kölesönleveleket a' 30 millió kölesönből, a' mellyekből egy 750,000 frntig, kettő 625,000 ft., kettő 560,000 ft., és így lefelé, 60 darab pedig 100,000 frtig, nyerhetnek — 's így nemesak most, hanem sok esztendő lefolyta alatt egyaránylag szerencsések lehetnek — hol találni olly elégíthetlent, ki mind ezt kevésnek venné!!

Visszatérünk tehát főlebbi erősítésünkre, hogy ezen sorsjáték egészen uj, 's ki a' régi uton nem üdvözült, ezen mostani annál több kedvel kísértse meg. Mindenkit, — szerencse után vágyót még 1szer közmondásunkra figyelmeztetjük:

Ki a' szerencsét esdeklí, Tágas ablakot nyit neki. 3—3.

Hirdetés.

A' nngu k. udvari kincstár rendeletéből közhírré tétetik, hogy néhai kalocsai érsek klobusiczi Klobusiczky Péter hagyományához tartozó mintegy 500 darab sertés és 100 darab kimustrált juh, folyó évi oct. 2d. 's ezután következő napokon Bács mezővárosban tartandó nyilvános árverés utján legfőbbet ígérőknek kész pénzfizetés mellett el fog adatni. Nemkülönben ugyanazon alkalommal a' tentsaniki. Pákan, Gavniste és parlagi erdőkeni makkoltatás a' legfőbbet ígérőknek kihérletetik.

Továbbá october 10kén 's után köv. napokon Hajós mvs mellett létező Hildi pusztán tartandó nyilvános árverés utján mintegy 400 darab szavasarha, u. m. jármos ökrök, bikák, tehének, úszók, tinók, borjuk 's mintegy 600 darab kimustrált juh a' legtöbbet ígérőknek kész pénzfizetés mellett el fog adatni.

A' venni szándékozők ezennel meghivatnak hogy oct. 2kán Bács mvsban, oct. 10dikén pedig a' hildi pusztán jelen lenni sziveskedjenek. Budán sept 16kán 1843. 3—3.

vas
Me
FOGL
z
n
b
R
f
ta
ta
z
S p a n
be
Angl
ti
F r a n
O r o s
T ö r ö
Értesi
dekoz
keme
véget
mázá
dolog
előáll
melly
sok a
óvben
rom é
's hog
mölcs
vestit
tartás
a' cal
vényi
tartás
raalak
kényt
nak m
ság, h
jól, h
híjava
ködhe
feltéve
papiro
tartan
egy há
tesb k
hatlan
közt,
viszon
nem le
lött ez
bizony
gyűlés
simáb
nyebb
den ha
része
együtt
rázás
gett te
gátul
lehet i
osztan
re meg
minder
török
hetlen
lás m
som ke